

Додаток до наказу «Про нову редакцію Положення про реалізацію права на вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського»

ПОЛОЖЕННЯ
про реалізацію права на вільний вибір навчальних дисциплін
здобувачами вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського

Київ 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. Положення про реалізацію права на вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського (далі – Положення) регламентує порядок забезпечення здобувачам вищої освіти права вільного вибору навчальних дисциплін в КПІ ім. Ігоря Сікорського (далі-Університет) відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та [Положення про організацію освітнього процесу в Університеті](#).
- 1.2. Положення формалізує процедури: формування каталогів вибіркового навчальних дисциплін (далі – Каталог) та доведення їх до здобувачів вищої освіти (далі – здобувачі); здійснення вибору здобувачами навчальних дисциплін з Каталогу.
- 1.3. Обсяг вибіркового навчальних дисциплін становить не менше 25% загального обсягу відповідної освітньої програми за якою навчається здобувач на відповідному рівні вищої освіти (далі – РВО).
- 1.4. Зміст конкретної вибіркової навчальної дисципліни визначає її силабус – робоча програма навчальної дисципліни.
- 1.5. Вибіркові навчальні дисципліни надають можливість здобувачу:
 - побудувати індивідуальну траєкторією навчання;
 - ознайомитися з сучасним рівнем наукових досліджень у відповідній галузі знань;
 - поглибити професійну підготовку в межах обраної спеціальності та освітньої програми;
 - здобути додаткові результати навчання.
- 1.6. Здобувач обирає дисципліни відповідно до навчального плану, за яким він навчається, що визначає кількість і обсяг навчальних дисциплін вільного вибору здобувача для конкретного семестру. При цьому здобувач має право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших освітніх програм, за погодженням із завідувачем відповідної випускової кафедри.
- 1.7. Індивідуальна траєкторія навчання здобувача може бути реалізована також за допомогою обрання ним певної сертифікатної програми, якщо такі запроваджені за відповідною спеціальністю відповідно до [Положення про сертифікатні програми КПІ ім. Ігоря Сікорського](#).
- 1.8. У навчальному плані окрім обсягів та семестрів вивчення вибіркового дисциплін, як правило, зазначають Каталоги з яких обираються дисципліни: загальноуніверситетський Каталог (далі – ЗУ-Каталог) та/або фаховий Каталог (далі – Ф-Каталог).

- 1.9. Кожен Каталог є систематизованим анотованим переліком навчальних дисциплін, які відносяться до вибіркової складової освітньої програми для певного РВО.
- 1.10. Формування Каталогу має відповідати принципам альтернативності, змагальності та студентоцентризму (дисципліни можуть вважатися вибілковими лише якщо вони є такими з точки зору здобувача вищої освіти).
- 1.11. Зміст вибілкових навчальних дисциплін повинен враховувати вимоги до актуальності, наукоємності, практичної спрямованості та РВО.
- 1.12. Результати вибору здобувачем навчальних дисциплін зазначаються в його індивідуальному навчальному плані в розділі «Обрані дисципліни» відповідно до [Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського](#).
- 1.13. Навчальні дисципліни, які внесені до індивідуального навчального плану здобувача, є обов'язковими для вивчення.
- 1.14. Окрім вибору навчальних дисциплін в межах вибіркової складової відповідного навчального плану, здобувач може формувати свою індивідуальну освітню траєкторію в межах нормативної складової шляхом:
 - обрання іноземної мови (англійська, німецька, французька) та рівня її вивчення;
 - обрання місця проходження практики;
 - обрання теми кваліфікаційної роботи та наукового керівника.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Загальні підходи до формування вибіркової складової навчальних планів

- 2.1. Обсяг, види аудиторних занять та контрольні заходи з вибілкових навчальних дисциплін визначаються відповідним навчальним планом.
- 2.2. Навчальні дисципліни ЗУ-Каталогу спрямовані на формування softskills для набуття, як правило, загальних компетентностей.
- 2.3. Навчальні дисципліни Ф-Каталогів спрямовані на формування результатів навчання для набуття, як правило, спеціальних (фахових) компетентностей.
- 2.4. У Каталозі надається короткий опис кожної навчальної дисципліни (анотація), вказуються пререквізити (вимоги до початку вивчення дисципліни) і результати навчання дисципліни, обсяг в кредитах ЄКТС, кафедра яка забезпечує викладання та інше. Форма опису навчальної дисципліни представлена у Додатку А до Положення.

- 2.5. До Каталогу можуть бути внесені тільки навчальні дисципліни, що мають повне інформаційне та методичне забезпечення, необхідне для її засвоєння, відповідно до вимог Університету.
- 2.6. Пререквізитами для вивчення вибіркового Ф-Каталогу, як правило, є нормативні дисципліни освітніх програм для яких затверджено даний Ф-Каталог.
- 2.7. За зміст та реалізацію вибіркової навчальної дисципліни несе відповідальність завідувач кафедри за якою закріплено викладання відповідної навчальної дисципліни.

Формування ЗУ-Каталогу

- 2.8. Обсяг та семестровий контроль вибіркового навчального ЗУ-Каталогу уніфікований і становить 2 кредити ЄКТС з формою семестрового контролю – залік.
- 2.9. Щорічне оновлення ЗУ-Каталогу організовує навчально-методичний відділ Університету за наступною процедурою:
 - 1) на початку навчального року на Методичній раді Університету розглядаються результати оцінювання студентами дисциплін ЗУ-Каталогу та ініціюється їх перегляд;
 - 2) продовж першого місяця навчального року кафедри, що пропонують навчальні дисципліни для ЗУ-Каталогу, надають до навчально-методичного відділу анотований перелік відповідних дисциплін та їх методичне забезпечення;
 - 3) до кінця осіннього семестру навчально-методичний відділ здійснює експертизу наданих матеріалів та формує ЗУ-Каталог вибіркового навчального дисциплін для його затвердження;
 - 4) до початку весняного семестру затверджений Методичною радою Університету ЗУ-Каталог вибіркового навчального дисциплін розміщується на сайті Університету <https://osvita.kpi.ua> для загального ознайомлення.
- 2.10. Перелік та анотації навчальних дисциплін ЗУ-Каталогу вносяться навчально-методичним відділом до відповідної спеціалізованої інформаційної системи університету.

Формування Ф-Каталогу

- 2.11. Обсяг навчальних дисциплін Ф-Каталогів рекомендується робити не менше 4 кредитів ЄКТС та з уніфікованим обсягом і формою семестрового контролю (як мінімум в межах одного семестру).
- 2.12. Основними критеріями для формування Ф-Каталогів вибіркового навчального дисциплін є:

- затребуваність стейкхолдерами (актуальність дисципліни з позицій розвитку відповідної галузі економіки, напрямку наукових досліджень, попиту на відповідні компетентності на ринку праці тощо);
- кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання, підвищення кваліфікації, досвід викладання дисципліни, відгуки здобувачів щодо якості викладання);
- навчально-методичне забезпечення (силабус, підручник, навчальні посібники, методичні рекомендації тощо);
- інформаційно-дидактичне забезпечення (презентації, відео-матеріали, демонстраційні матеріали, зразки тощо);
- матеріально-технічне забезпечення (наявність обладнання / програмного забезпечення для проведення лабораторних робіт, комп'ютерних практикумів тощо).

2.13. Формування та/або перегляд Ф-Каталогів щорічно здійснюють за наступною процедурою:

- 1) на факультетах, в навчально-наукових інститутах створюються робочі групи під керівництвом голів методичних комісій для розробки та/або оновлення переліку навчальних дисциплін Ф-Каталогів;
- 2) робочі групи аналізують методичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення запропонованих кафедрами вибіркового навчальних дисциплін;
- 3) перелік навчальних дисциплін Ф-Каталогу формується з урахуванням того, що кількість та різноманітність запропонованих дисциплін буде достатньою для забезпечення здобувачам реального вибору;
- 4) сформовані робочими групами Ф-Каталоги, після рекомендації відповідних Вчених рад факультетів, навчально-наукових інститутів, подаються на розгляд Методичної ради Університету для їх затвердження;
- 5) затвержені в установленому порядку Ф-Каталоги розміщують на офіційних сайтах відповідних навчальних підрозділів для ознайомлення здобувачів.

3. ПРОЦЕДУРА ЗДІЙСНЕННЯ ВИБОРУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

- 3.1. Процедурі вибору здобувачами навчальних дисциплін передусє їх ознайомлення із порядком, термінами, особливостями запису на вивчення запропонованих навчальних дисциплін та з умовами формування навчальних груп/потоків для вивчення вибіркового навчальних дисциплін ЗУ-Каталогу та/або Ф-Каталогів.
- 3.2. До початку процесу обрання здобувачами навчальних дисциплін:

- науково-педагогічні працівники кафедри, що забезпечують викладання навчальних дисциплін ЗУ-Каталогу, за заявкою кураторів академічних груп можуть проводити (у позанавчальний час) для здобувачів презентації запропонованих до вибору дисциплін;
- науково-педагогічні працівники кафедри, що забезпечують викладання навчальних дисциплін Ф-Каталогів, спільно з кураторами академічних груп, можуть проводити (у позанавчальний час) презентації запропонованих до вибору навчальних дисциплін. Також, за потреби, можуть надаватися консультації щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії, реєстрації акаунтів в спеціалізованій інформаційній системі Університету тощо.

Здобувачі ступеня бакалавра

- 3.3. Вибір дисциплін з ЗУ-Каталогу та Ф-Каталогу студентами першого (бакалаврського) РВО здійснюється на початку весняного семестру (обрані дисципліни вивчатимуться у наступному навчальному році). Узагальнені результати використовуються для формування робочих навчальних планів відповідних років підготовки.
- 3.4. Процедура вибору навчальних дисциплін із **ЗУ-Каталогу** студентами першого (бакалаврського) РВО реалізується через спеціалізовану інформаційну систему Університету та включає такі етапи:
 - 1) Реєстрація студентів в спеціалізованій інформаційній системі (для студентів першого курсу).
 - 2) Перша хвиля вибору – здійснення студентами вибору дисциплін для вивчення у наступному навчальному році. Тривалість етапу – не менше тижня. Етап контролюється кураторами груп з метою забезпечення участі всіх здобувачів у процедурі вибору дисциплін.
 - 3) Попереднє опрацювання результатів вибору дисциплін та формування навчальних груп/потоків для їх вивчення. Етап виконується навчальним відділом і адміністратором спеціалізованої інформаційної системи враховуючи встановлену мінімальну чисельність студентів в навчальній групі/потоці.
 - 4) Підтвердження студенту його вибору навчальних дисциплін із ЗУ-Каталогу або повідомлення про неможливість формування групи/потоків для вивчення обраної ним навчальної дисципліни та переведення на другу хвилю вибору.
 - 5) Друга хвиля вибору – здійснення студентами вибору з переліку дисциплін ЗУ-Каталогу, за якими на другому етапі сформовано навчальні групи/потоки.
 - 6) Остаточне опрацювання результатів вибору дисциплін (фіксація результатів вибору) та корегування складу навчальних груп/потоків для їх вивчення.
- 3.5. Процедура вибору навчальних дисциплін з **Ф-Каталогу** студентами першого (бакалаврського) РВО реалізується через спеціалізовану інформаційну систему університету та включає такі етапи:

- 1) Перша хвиля вибору – здійснення студентами вибору дисциплін для вивчення у наступному навчальному році. Тривалість етапу – не менше тижня. Етап контролюється кураторами груп з метою забезпечення участі всіх здобувачів у процедурі вибору дисциплін.
 - 2) Попереднє опрацювання результатів вибору дисциплін із Ф-Каталогу, формування навчальних груп/потоків для їх вивчення та корегування переліку дисциплін відповідного Ф-Каталогу. Етап виконується відповідальною особою від навчального підрозділу – адміністратором спеціалізованої інформаційної системи на рівні кафедри та/або факультету, навчально-наукового інституту.
 - 3) Підтвердження студенту його вибору навчальних дисциплін із Ф-Каталогу або повідомлення про неможливість формування групи/потоків для вивчення обраної ним навчальної дисципліни та переведення на другу хвилю вибору.
 - 4) Друга хвиля вибору – здійснення студентами вибору зі скоригованого переліку дисциплін Ф-Каталогу.
 - 5) Остаточне опрацювання результатів вибору дисциплін (фіксація результатів вибору) та корегування складу навчальних груп/потоків для їх вивчення.
- 3.6. У разі неможливості формування навчальної групи/потоків для вивчення певної дисципліни Ф-Каталогу, студентам надається можливість або здійснити повторний вибір – приєднавшись до вже сформованих навчальних груп/потоків (друга хвиля вибору), або опанувати обрану дисципліну індивідуально з використанням змішаної форми навчання та індивідуальних консультацій (можливість надається за обґрунтованою заявою студента та рішенням кафедри, яка забезпечує викладання цієї дисципліни).

Здобувачі ступеня магістра

- 3.7. Вибір дисциплін з Ф-Каталогів студентами другого (магістерського) РВО здійснюється на початку осіннього семестру першого року навчання. Обрані дисципліни вивчатимуться у весняному семестрі того ж року навчання та у осінньому семестрі наступного року (для освітньо-наукових програм). Результати вибору використовуються для формування індивідуальних навчальних планів.
- 3.8. Процедура вибору навчальних дисциплін з **Ф-каталогів** студентами другого (магістерського) РВО реалізується через спеціалізовану інформаційну систему Університету та включає такі етапи:
- 1) Реєстрація студентів в спеціалізованій інформаційній системі.
 - 2) Перша хвиля вибору – здійснення студентами вибору дисциплін. Тривалість етапу – не менше тижня.
 - 3) Попереднє опрацювання результатів вибору, формування навчальних груп/потоків для їх вивчення. Етап виконується відповідальною особою від навчального підрозділу – адміністратором спеціалізованої інформаційної системи на рівні кафедри та/або факультету, навчально-наукового інституту.

- 4) Підтвердження студенту його вибору навчальних дисциплін із Ф-Каталогу або повідомлення про неможливість формування групи/потоків для вивчення обраної ним навчальної дисципліни та переведення на другу хвилю вибору.
- 5) Друга хвиля вибору – здійснення студентами вибору зі скоригованого переліку дисциплін Ф-Каталогу.
- 6) Остаточне опрацювання результатів вибору дисциплін (фіксація результатів вибору) та корегування складу навчальних груп/потоків для їх вивчення.

Здобувачі ступеня доктора філософії

- 3.9. Вибір дисциплін з Ф-Каталогів аспірантами здійснюється, як правило, на початку весняного семестру першого року навчання (обрані дисципліни вивчатимуться у наступному навчальному році), якщо інше не передбачено особливостями освітньої програми.
- 3.10. Процедура вибору аспірантами навчальних дисциплін з **Ф-каталогів** реалізується через спеціалізовану інформаційну систему Університету та включає такі етапи:
 - 1) Реєстрація аспіранта в спеціалізованій інформаційній системі.
 - 2) Здійснення аспірантом вибору дисциплін.
 - 3) Підтвердження аспіранту його вибору навчальних дисциплін із Ф-Каталогу.
 - 4) Опрацювання результатів вибору дисциплін (фіксація результатів вибору) та передача даних для корекції індивідуальних навчальних планів аспірантів.

4. ОБРОБКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРУ ДИСЦИПЛІН ТА ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ГРУП/ПОТОКІВ

- 4.1. Фінальна інформація щодо обраних здобувачами дисциплін ЗУ-Каталогу, кількості груп/потоків, їх особовий склад тощо, передається навчальним відділом Університету на кафедри, за якими закріплено викладання обраних навчальних дисциплін, для формування педагогічного навантаження відповідним науково-педагогічним працівникам.
- 4.2. Фінальна інформація стосовно обраних здобувачами дисциплін Ф-Каталогів передається відповідальною особою від навчального підрозділу – адміністратором спеціалізованої інформаційної системи на рівні кафедри та/або факультету, навчально-наукового інституту:
 - на кафедри, за якими закріплено викладання обраних навчальних дисциплін, для формування педагогічного навантаження відповідним науково-педагогічним працівникам;
 - до деканату факультету, навчально-наукового інституту для формування розкладу занять.
- 4.3. Навчальні групи для вивчення вибіркового навчальних дисциплін за очною формою навчання мають бути чисельністю не менше:

- 15 осіб для першого (бакалаврського) РВО;
 - 5 осіб для другого (магістерського) РВО.
- 4.4. Обмеження щодо мінімальної чисельності навчальної групи для вивчення вибіркових дисциплін, визначені пунктом 4.3 цього Положення:
- не поширюються на ті випадки, коли певну навчальну дисципліну Ф-Каталогу обрали всі здобувачі, які навчаються за відповідною освітньою програмою або порушення встановленого обмеження не призводить до перевищення максимального навчального навантаження науково-педагогічних працівників відповідної кафедри;
 - може бути збільшено для дисциплін Ф-Каталогу за рішенням Вченої ради відповідного факультету, навчально-наукового інституту з метою оптимізації планування розкладу занять.
- 4.5. Здобувач, який знехтував своїм правом вибору, може бути записаний на вивчення навчальних дисциплін, обраних завідувачем випускової кафедри для оптимізації навчальних груп/потоків.
- 4.6. Якщо здобувач із поважної причини не зміг обрати дисципліни вчасно, або виявив помилку щодо свого волевиявлення, він звертається до деканату із заявою для запису на вивчення обраних ним дисциплін, надавши документів, які засвідчують поважність причин. Заява на зміну вибіркової дисципліни у сформованому індивідуальному навчальному плані має подаватися не пізніше ніж за місяць до початку семестру, в якому викладається ця дисципліна.
- 4.7. Не допускається зміна обраних дисциплін після початку навчального семестру, в якому вони викладаються.
- 4.8. Розклади занять для вивчення обраних навчальних дисциплін ЗУ-Каталогу формуються навчальним відділом Університету, а для вивчення обраних навчальних дисциплін Ф-Каталогів – деканатами факультетів, навчально-наукових інститутів.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

- 5.1. Результати вибору здобувачами навчальних дисциплін (бази даних спеціалізованої інформаційної системи Університету, заяви) та розпорядчі документи про формування навчальних груп/потоків зберігаються упродовж усього терміну навчання здобувача за відповідним РВО.
- 5.2. У випадку поновлення, переведення здобувача, допуску до занять після завершення академічної відпустки вибір дисциплін здійснюється відповідно до навчального плану з переліку дисциплін за якими сформовано навчальні групи/потоки на поточний навчальний рік та з урахуванням діючого розкладу занять.

5.3. За письмовою заявою здобувача можливе перерахування результатів навчання вибіркового дисциплін відповідно до [Положенням про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів попереднього навчання](#) або [Положенням про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті](#).

Додаток А до Положення про реалізацію права на вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського

ФОРМА опису навчальної дисципліни

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра, яка забезпечує викладання	
Рівень вищої освіти	
Можливі обмеження, Спеціальності, для яких адаптована дисципліна ¹	
Курс, семестр	
Обсяг дисципліни та розподіл годин аудиторної та самостійної роботи	
Мова викладання	
Вимоги до початку вивчення дисципліни	
Що буде вивчатися	
Чому це цікаво/треба вивчати	
Чому можна навчитися	
Як можна користуватися набутими знаннями і уміннями	
Інформаційне забезпечення дисципліни	
Вид семестрового контролю	

¹ Для дисциплін ЗУ-Каталогу